

บันทึกข้อความ

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
เลขที่รับ..... ๕๗๔
วันที่..... ๒ ก.พ. ๒๕๖๗
เวลา..... ๑๔.๕๒

ส่วนราชการ กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน โทร. ๒๒๐๓

ที่ กษ ๐๘๓๗.๐๒/๑๓๑

วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗

เรื่อง ขอรุปรบทเรียนจากการพัฒนาความรู้ผ่านระบบ e-training

เรียน ผอ. กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน

ตามที่ กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน มอบหมายให้ข้าราชการเข้ารับการพัฒนาความรู้ผ่านระบบ e-training เพื่อประกอบการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการ นั้น

บัดนี้ ข้าพเจ้า นางสาวเนตรนภา กาศวิเศษ ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ ได้รับการพัฒนาความรู้ผ่านระบบ e-training จำนวน ๒ เรื่อง คือ การใช้ผลวิเคราะห์ดินเพื่องานพัฒนาที่ดิน ๑/๒๕๖๗ และ การคิดเชิงวิพากษ์และการจัดการปัญหา รายละเอียดตามประกาศนียบัตรจำนวน ๒ ใบ และผลการสรุปบทเรียนการพัฒนาความรู้ผ่านระบบ e-training ที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

นางสาวเนตรนภา กาศวิเศษ

(นางสาวเนตรนภา กาศวิเศษ)

นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

เรียน ผอ.กนผ.
เพื่อโปรดพิจารณา

(นางสาวอมรรตน์ สระเพชร)

นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

ผู้อำนวยการกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน

ลงนามแล้ว

- ศก. / วนก. รวบรวม

(นายชาคริต อินนระ)

ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

**รายงานสรุปการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน**

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ.....นางสาวเนตรนภา.....นามสกุล.....ภาควิเศษ
ตำแหน่ง.....นักวิชาการเกษตรชำนาญการ.....กลุ่ม/ฝ่าย.....กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน.....
หลักสูตร/หัวข้อเรื่องอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้.....
การคิดเชิงวิพากษ์และการจัดการปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving).....
สถานที่อบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้.....E-training.....
หน่วยงานที่จัดฝึกอบรม/ประชุม/สัมมนา.....สถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล.....
ตั้งแต่วันที่ ๒๙ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ถึงวันที่ ๑ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๗

เพื่อ ☒ อบรม ☐ สัมมนา ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 สิ่งที่ได้รับจากการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้

2.1 รายงานสรุปเนื้อหาสาระสำคัญในการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้

การคิดเชิงวิพากษ์และการจัดการปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving)

1. แนวคิดพื้นฐานของการคิดเชิงวิพากษ์

1.1 ความหมายของการคิดเชิงวิพากษ์

ในชีวิตประจำวันมนุษย์จะใช้เวลาคิดตลอดเวลา เพราะมนุษย์มีกระบวนการทางสมองเพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินการกับชีวิตอย่างต่อเนื่อง และเมื่อชีวิตต้องคิดและตัดสินใจ จึงเกิดการคิดชนิดหนึ่งที่เรียกว่า การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)

การคิด คือ ความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ เป็นกระบวนการที่มนุษย์ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกที่เข้ามาสู่ตัวเองทั้งที่ต้องการและไม่ต้องการ เมื่อมีสิ่งเร้าเข้ามากระทบมนุษย์คนหนึ่ง มนุษย์จะเกิดกระบวนการใช้สติปัญญาเพื่อที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งที่แสดงออกทางพฤติกรรมและไม่แสดงออกทางพฤติกรรม บางครั้งมีการแสดงออกเฉพาะทางสีหน้า การคิดมีเป้าหมายว่าจะมีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างไร

คำว่า การคิดเชิงวิพากษ์ ในภาษาไทย มีคำที่ใช้เหมือนกัน เช่น การคิดวิพากษ์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ และ การคิดวิพากษ์วิจารณ์

การคิดเชิงวิพากษ์ หมายถึง การตอบสนองต่อสิ่งเร้าของมนุษย์โดยใช้กระบวนการทางสมองหรือสติปัญญาในการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ องค์ประกอบต่างๆ เพื่อที่จะทำบางอย่าง ตามเป้าหมายที่กระบวนการคิดนั้นเกิดขึ้น โดยเป้าหมายนั้นอาจจะเป็นการตัดสินใจเลือก การแก้ปัญหา หรือเพื่อให้บุคคลอื่นมาเข้าใจเรา หรือโน้มน้าวใจ

1.2 องค์ประกอบของการคิดเชิงวิพากษ์

องค์ประกอบที่สำคัญของการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking element) มีดังนี้

1. การคิดอย่างรอบคอบและมีเป้าหมาย การรอบคอบ หมายถึง การพยายามคิดอย่างช้าๆ เพื่อที่การตัดสินใจหรือเป้าหมายนั้นๆ เป็นไปอย่างถูกต้องหรือเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์
2. การใช้เหตุผลหรือมีตรรกะ การใช้เหตุผล หมายถึง การตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทางเลือกหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เข้ามา
3. การตัดสินใจเกี่ยวกับความเชื่อ การตัดสินใจ หมายถึง การพิจารณาโดยอาศัยข้อมูลที่นำเชื่อถือ
4. การประยุกต์ใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้น ความเข้าใจคลาดเคลื่อนต่อคำว่าความคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย การคิดเชิงวิพากษ์เป็นความคิดเชิงลบ สามารถเกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติ ความคิดเชิงวิพากษ์ไม่เกี่ยวกับความรู้ ประสบการณ์ของผู้วิพากษ์ และความคิดเชิงวิพากษ์ต้องเกิดขึ้นตลอดชีวิต

1.3 ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อคำว่า การคิดเชิงวิพากษ์

ความเข้าใจคลาดเคลื่อนต่อคำว่าความคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย การคิดเชิงวิพากษ์เป็นความคิดเชิงลบสามารถเกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติ ความคิดเชิงวิพากษ์ไม่เกี่ยวกับความรู้ ประสบการณ์ของผู้วิพากษ์ และความคิดเชิงวิพากษ์ต้องเกิดขึ้นตลอดชีวิต

1.4 ความสำคัญของการคิดเชิงวิพากษ์

ความสำคัญของการคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย

1. ลดจุดอ่อนการคิดตามธรรมชาติของมนุษย์
2. สืบค้นความจริง ไม่เร่งด่วน
3. เพิ่มการสังเกตความแตกต่างท่ามกลางความเหมือน ทำให้สามารถค้นหาความจริงได้มากขึ้น
4. เชื่อในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ถูกหลอกง่าย
5. ช่วยในการตัดสินใจตามข้อเท็จจริง ลดการใช้อารมณ์และความรู้สึก
6. ทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน
7. จุดเริ่มต้นของความคิดสร้างสรรค์

2. ความสามารถกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์

ความสามารถในความคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ การคิดเชิงวิพากษ์เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เนื่องจากการคิดเชิงวิพากษ์เป็นพื้นฐานของการซักถามข้อมูล เมื่อต้องเผชิญกับสภาวะที่ไม่แน่ใจ และเกิดคำถามที่ได้แย้งกับสิ่งเชื่อหรือเข้าใจอยู่เดิม ซึ่งคำถามที่เกิดขึ้นสามารถกำหนดมุมมองเชิงตรรกะเหตุผลในสถานการณ์ต่างๆ ในการคิดเชิงวิพากษ์ ตัวอย่างคำถาม ได้แก่

1. เกิดอะไรขึ้น เป็นการตั้งคำถามที่กำลังเกิดข้อเท็จจริงใดเกิดขึ้น เช่น เกิดเหตุการณ์อะไร มีสิ่งใดเกิดขึ้น
2. ทำไมจึงสำคัญ เป็นการตั้งคำถามว่าทำไมสิ่งนี้/สิ่งนั้นถึงสำคัญ และเราเห็นด้วยกับสิ่งนี้/สิ่งนั้นหรือไม่
3. ไม่เห็นสิ่งใด เป็นการตั้งคำถามว่ามีอะไรขาดหายไป มีอะไรสำคัญที่ขาดหายไป
4. รู้ได้ อย่างไร เป็นการตั้งคำถามว่าข้อมูลมาจากไหน และสร้างมาได้อย่างไร
5. ใครกำลังพูด ตำแหน่งผู้พูดเป็นอย่างไร และมีอิทธิพลอย่างไร
6. มีอะไรอีกบ้าง เกิดอะไรขึ้นมีแนวคิดอื่น มีแนวคิดอื่นใดอีกบ้าง มีความเป็นไปได้อื่น ๆ อีกหรือไม่

2.1 กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์

การขยายขั้นตอนการคิด ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดหวัง เมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้นไม่สอดคล้องกับสมมติฐานในใจ สามารถรับรู้ความผิดปกติที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดความคิดโต้แย้งจากเดิม

2. การเกิดคำถาม และการตั้งคำถาม

3. การประเมินสถานการณ์ โดยการตรวจสอบอย่างละเอียดว่าเกิดสิ่งใด เพื่อประเมินค่าว่าจะตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไร

4. การแสดงออก

กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. การตั้งคำถาม

2. การรวบรวมข้อมูล

3. การใช้ข้อมูล

4. การพิจารณาผลของการนำไปใช้

5. การพิจารณามุมมองอื่น

2.2 การตั้งคำถามสู่กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์

ตัวอย่างคำถามนำสู่กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์

1. เกิดอะไรขึ้น

2. ทำไมจึงสำคัญ

3. ไม่เห็นสิ่งใด สิ่งใดที่มองข้ามไป

4. รู้ได้อย่างไร

5. ใครกำลังพูด

6. มีอะไรอีกบ้าง

2.3 คุณลักษณะของผู้ที่มีการคิดเชิงวิพากษ์

ลักษณะของคนที่มีการคิดเชิงวิพากษ์ มีดังนี้

1. เป็นคนชอบตั้งคำถาม

2. หลีกเลี่ยงการด่วนสรุป

3. เป็นคนอยากรู้อยากเห็น

4. เป็นคนใจกว้าง

5. เป็นคนมั่นใจและไวต่อความรู้สึก

2.4 ทักษะที่ใช้ในการคิดเชิงวิพากษ์

ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีเหตุผล เป็นสิ่งจำเป็นในทุกอาชีพไม่ว่าจะระดับใดก็ตาม ทักษะการคิดที่สามารถนำมาใช้ แทนที่อารมณ์และอคติเมื่อคุณกำลังคิดถึงปัญหา หรือ สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ที่จะช่วยเพิ่มมุมมองเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ และ เพิ่มโอกาสหรือความเป็นไปได้ทางความคิดมากขึ้น โดยที่เริ่มฝึกทักษะง่ายๆ ดังต่อไปนี้

1. การตีความ (interpretation) เป็นความสามารถที่ใช้ในการทำความเข้าใจข้อมูลที่ผ่านเข้ามา โดยมีทักษะย่อยในการตีความ คือ การจัดกลุ่มข้อมูล และการแปลความหมาย

2. การวิเคราะห์ (analysis) คือ ความสามารถในการแยกแยะข้อมูล โดยยึดหลัก 3 ข้อ ดังนี้ 1) การแยกแยะข้อมูล เพื่อตรวจสอบความคิด 2) การแยกแยะข้อมูลเพื่อโต้แย้งข้อมูลที่ได้รับ และ 3) การแยกแยะข้อมูลเพื่อระบุข้อโต้แย้งของข้อมูลที่ได้รับมา

3. การประเมินผล (evaluation) คือ ความสามารถในการตรวจสอบบางสิ่งบางอย่างหรือการหาความเชื่อมโยงขององค์ประกอบเหล่านั้นอย่างเช่น การคิดว่าถ้าสิ่งหนึ่งเพิ่มขึ้นอีกสิ่งหนึ่งจะเป็นอย่างไร

หรือถ้าสิ่งหนึ่งขาดหายไปสิ่งไหนจะโดนผลกระทบบ้าง ซึ่งการเชื่อมโยงที่ว่ามันถูกเรียกว่า “การให้เหตุผล” ส่งผลให้เราเข้าใจความหมายของข้อมูลเหล่านั้น และสามารถอธิบายให้คนอื่น ๆ ฟังได้อย่างเหมาะสม

4. การสรุปอ้างอิง (inference) คือ กระบวนการหาข้อสรุปจากการแสดงเหตุผลที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น โดยส่วนใหญ่ มักจะใช้หลักการตรรกศาสตร์ในการเชื่อมโยงและหาเหตุผล

5. การอธิบาย (explanation) คือ การเล่าเรื่อง บรรยาย ตามหลักเหตุผล มีข้อมูลมาสนับสนุน และแสดงถึงความสัมพันธ์

6. การควบคุมตนเอง (self-regulation) ความสามารถในการควบคุมกระบวนการความคิดอย่างต่อเนื่องและมีเหตุผล

บทที่ 3 การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

3.1 ข้ออ้าง ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น การอ้างเหตุผล

- ข้อเท็จจริง (fact) คือ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตโดยตรง

- ข้ออ้างหรือคำกล่าวอ้าง (premise) คือ ข้อมูลที่เป็นไปได้ทั้งข้อเท็จจริงและข้อสรุป รวมถึงข้อสันนิษฐาน เพราะถือว่าเป็นคำอ้างที่มาจากข้อมูลที่มีอยู่ ข้ออ้างอาจจะเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ โดยคำกล่าวอ้างแบ่งออกเป็น 1) คำกล่าวอ้าง (claim) โดยหมายถึงข้อความเป็นไปได้ ที่เป็นจริงและไม่เป็นจริง แต่เกิดจากการตีความที่มีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลประกอบ และ 2) ความคิดเห็น (opinion) เป็นการพูดลอยๆ หรือความรู้สึก

- เหตุผล และการอ้างเหตุผล มักจะเป็นข้อความทำให้คนเชื่อตาม และคล้อยตาม การอ้างเหตุผลมีการแบบที่น่าเชื่อถือ และไม่น่าเชื่อถือ ต้องมีการพิจารณาเหตุที่น่ามาอ้างว่าเชื่อถือได้หรือไม่ ข้อมูลเท็จจริงเพียงใด

3.2 การใช้หลักเหตุผลในการลงข้อสรุป

การใช้เหตุผลในการลงข้อสรุป สามารถพิจารณาได้จาก 1) เหตุผลหรือข้อมูลสนับสนุน 2) ข้อมูลหรือความ

เข้าใจของเราตรงกับเหตุผลสนับสนุนของเหตุการณ์หรือข้อกล่าวอ้าง และ 3) ความน่าเชื่อถือของเหตุผล

การใช้หลักเหตุผลวินิจฉัยข้ออ้างและข้อสมมติ

การประเมินการอ้างเหตุผล คือ การกล่าวอ้างที่มีเหตุผลสนับสนุน โดยแบ่งได้ 2 ประเภท คือ แบบนิรนัย และแบบอุปนัย

1. แบบนิรนัย หมายถึง การแสดงเหตุผลจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย มีผลลัพธ์ "แน่นอน" มักจะเป็นเรื่องจริงหรือสัจธรรม และเป็นที่ยอมรับทั่วไป เช่น คนเราเกิดมาก็ต้องตาย

2. แบบอุปนัย หมายถึง การแสดงเหตุผลจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวมแบบที่ผลลัพธ์ไม่จำเป็นต้องเป็นอย่างนั้นเลย (ไม่แน่ใจ) มีตัวอย่างสนับสนุน

การอนุมานเหตุและผลที่สัมพันธ์กัน มี 3 ประเภท คือ

1. การอนุมานจากเหตุไปหาผล
2. การอนุมานจากผลไปหาเหตุ
3. การอนุมานจากผลไปหาผล

3.3 การฝึกใช้หลักการวินิจฉัยข้อกล่าวอ้าง

หลักในการพิจารณาข้ออ้างและข้อสมมติที่มีในชีวิตประจำวันหรือการทำงาน พยายาม แยกแยะระหว่างความจริง ข้อคิดเห็น ความเชื่อ หลักฐาน แนวคิดบุคคล เพื่อพิจารณาความเป็นเหตุเป็นผล ใช้ตรรกะในการลงข้อสรุป เมื่อต้องรับข้อมูล ข่าวสาร ข้ออ้างในลักษณะต่างๆ ควรใช้หลักแยกแยะ และพยายามตั้งคำถามหรือข้อมูลที่มีลักษณะของข้อกล่าวอ้าง มีดังนี้

1. ข้ออ้างที่ใช้ชั้นภาษาการนำเสนอที่เป็นลักษณะที่เรียกว่าเป็น “ขั้นกว่า” หรือ “ที่สุด” ควรตั้งคำถามหรือพิจารณาข้อกล่าวอ้างตามแนวทางนี้

1.1 ในการเปรียบเทียบ มากที่สุด ดีที่สุด ต้องมีการเปรียบเทียบ

1.2 เปรียบเทียบกับอะไร

1.3 ใช้เกณฑ์ใดในการเปรียบเทียบ

2. การกล่าวอ้างที่สร้างความน่าเชื่อถือ ควรวิพากษ์ว่าเป็นความจริงหรือความรู้สึก ควรตั้งคำถามหรือพิจารณาตามแนวทางนี้

2.1 ให้ตั้งข้อสังเกต เมื่อมีคำถามที่หนึ่งต้องมีคำถามที่สองและที่สาม ต่อตามกันมาเพื่อค้นหาให้ได้ว่าแต่ละลำดับมีความแตกต่างกันอย่างไร ใช้มาตรฐานใดในการเปรียบเทียบหรือเรียงลำดับและมาตรฐานนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใดหรือเพียงพอต่อการจัดลำดับเพียงใด สมเหตุสมผลหรือไม่

2.2 ให้ตั้งข้อสังเกตว่าข้อกล่าวอ้างมีความน่าเชื่อถือเป็นสูตรสำเร็จหรือชุดความคิดที่ยอมรับทั่วไปหรือไม่ เช่น การกล่าวอ้างผู้เชี่ยวชาญ ใช้การทดลองทางวิทยาศาสตร์ ใช้คนน่าเชื่อถือ สถาบันผลการวิจัย เป็นต้น ก่อนจะเชื่อควรมีข้อคำถามว่าบุคคลหรือสถาบันหรือผลการวิจัย มีความน่าเชื่อถืออย่างไร วัตถุประสงค์ที่อยู่เบื้องหลังอ้างคืออะไร

3. ข้อสรุปแบบเหมารวม ทั้งหมดเป็นเช่นนั้นหรือไม่ ควรตั้งคำถามทั้งหมดเป็นเช่นนั้นหรือไม่

4. ข้ออ้างที่ด่วนสรุปในทางที่ต้องลึกลับ เล็ก หรือละทิ้งบางอย่างเกิดจากความผิดพลาด หรือล้มเหลว ข้อกล่าวอ้างในลักษณะต้องอาศัยหลักการวิพากษ์ว่าไม่ต้องลึกลับ เล็ก เรื่องนี้ ให้ตั้งคำถามหรือข้อสังเกตว่าเหตุที่เกิดเป็นลบเป็นเหตุเดียวทั้งหมดหรือไม่

5. การอ้างอำนาจที่เหนือกว่าให้หลักสลับด้านในการวิพากษ์

6. ข้อสรุปจากเหตุเดียวใช้หลักการมององค์รวมในการวิพากษ์

7. การกล่าวอ้างเดียวให้ใช้การวิพากษ์สองด้าน

8. หากมีแนวโน้มในการจะเชื่อตามข้ออ้างใดๆ ให้ชะลอความคิด อย่าด่วนสรุป พยายามลงข้อสรุปหรือความคิดให้ช้าลง โดยหยุดมองให้รอบด้านพิจารณาให้รอบด้าน

3.4 การพัฒนานิสัยการคิดเชิงวิพากษ์และตอบสนองต่อการวิพากษ์

การพัฒนานิสัยการคิดเชิงวิพากษ์

1. ต้องฝึกวิพากษ์ตัวเองก่อน

2. เปิดใจกว้าง

3. รอบคอบไม่ด่วนสรุป

4. จิตใจมั่นคง

5. แสวงหาความรู้

6. เราไม่ได้ถูกต้องเสมอไป

7. อย่าเลือกรับข้อมูลเฉพาะที่ตนเองสนใจ

8. อย่ามีอคติและลำเอียง

9. อย่าทำเป็นผู้รู้

10. ให้ระวังความคิดของตนเองแบบสุดขีด

การฝึกตอบสนองต่อการวิพากษ์

1. อย่าเบี่ยงเบนประเด็น

2. อย่าโจมตีสิ่งเร้านั้นด้วยตัวบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูล ดูข้อมูลเป็นหลัก

3. ซื่อสัตย์ต่อความจริง

4. มั่นใจ ถ่อมตัว และไม่ก้าวร้าว

บทที่ 4 แนวคิดพื้นฐานของการจัดการปัญหา

4.1 ความหมายของปัญหา

ปัญหา (Problem) คือ สถานการณ์ใด ๆ ที่ทำให้คนไม่บรรลุสิ่งที่ต้องการ กิจกรรมใด ๆ ในการจัดหรือลดปัญหาจะเรียกว่าการจัดการปัญหาหรือการแก้ปัญหา

ประเภทของปัญหา สามารถแบ่งได้ คือ แบ่งตามลักษณะทั่วไปและเฉพาะกิจ แบ่งตามรากฐานกำเนิด แบ่งตามความคงอยู่ แบ่งตามความซับซ้อน

4.2 ความหมายของทักษะ/ ความสามารถในการจัดการปัญหา

การจัดการปัญหา (Problem solving) หมายถึง ความสามารถทางสมองในการคิดและนำไปสู่พฤติกรรมเพื่อจัดภาวะที่ไม่สมดุลที่เกิดขึ้น หรือสถานการณ์ใด ๆ ที่คนไม่สามารถบรรลุสิ่งที่ต้องการได้ ที่เรียกว่า “ปัญหา” โดยพยายามปรับตัวเองและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลกลืนเข้าสู่ภาวะสมดุลหรือสภาวะที่คาดหวังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้การจัดการปัญหา มีความสำคัญดังนี้ 1) สามารถนำไปแก้ไขสิ่งที่ขาดหรือผิดพลาด 2) ลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้น และ 3) เพิ่มโอกาสในการค้นคว้า

หลักการจัดการปัญหา ประกอบด้วย 1) การเปรียบเทียบสาเหตุ 2) ประเมินสาเหตุ 3) คัดเลือกและตัดสินใจ และ 4) สร้างทางเลือก

ขั้นตอนการจัดการปัญหา มี 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. ระบุปัญหา
2. หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา
3. แจกแจงทางเลือกในการจัดการปัญหา
4. ตัดสินเลือกแนวทางการจัดการปัญหา
5. วางแผนนำทางเลือกไปใช้
6. กำกับติดตามการใช้ทางเลือกที่เลือก
7. ตรวจสอบผลลัพธ์การใช้แนวทาง

ทักษะการแก้ปัญหา (Problem solving Skill) หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลาโดยไม่มีอุปสรรค เกี่ยวข้องกับความสามารถในการระบุ การกำหนดปัญหา การสร้างทางเลือกและวิธีในการแก้ไขปัญหา

4.3 ความสำคัญของการจัดการปัญหา

ความสำคัญของการจัดการปัญหา สามารถนำไปสู่การแก้ไขสิ่งต่างๆที่ขาด หรือผิดพลาดได้ ในทำนองที่ดีขึ้น สามารถจัดการกับความเสี่ยงได้ สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานในอนาคตได้ และสามารถเพิ่มโอกาสในการค้นคว้า

4.4 คุณสมบัติของผู้มีความสามารถในการจัดการปัญหา

ลักษณะคนที่สามารถจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ

1. หลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์ในการจัดการปัญหา ไม่ใช้อารมณ์เหนือเหตุผล หลีกเลี่ยงอารมณ์ออกจากข้อเท็จจริง และไม่เอาอารมณ์เป็นที่ตั้ง
2. มีความมุ่งมั่นในการจัดการปัญหา ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหา มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหา และพยายามต่อสู้
3. มีความคิดสร้างสรรค์
4. เปิดใจรับความคิดใหม่ของผู้อื่น
5. คาดหวังบนพื้นฐานของความจริง
6. มีความอดทน
7. ใช้หลักเหตุผล
8. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สื่อสารดี

9. กล้าที่จะเสี่ยง

บทที่ 5 การพัฒนาทักษะการจัดการปัญหา

5.1 หลักการการจัดการปัญหา

การแบ่งประเภทของหลักการการจัดการปัญหา ได้แก่

1. หลักการวิเคราะห์ปัญหา แยกแยะปัญหาออกเป็นส่วนๆ แยกเป็นปัญหาเดิมหรือปัญหาใหม่
2. หลักการเปรียบเทียบ เปรียบเทียบสาเหตุที่เป็นไปได้หรือไม่ เปรียบเทียบความต่าง เปรียบเทียบแนวทางเลือกที่มีต่อปัญหา
3. หลักการคัดเลือกปัญหาและตัดสินใจในการจัดการปัญหา
4. การสร้างทางเลือกที่ชัดเจน สร้างแนวคิดใหม่ ทางเลือกใหม่ในการจัดการปัญหา

5.2 ขั้นตอนในการจัดการปัญหา

ขั้นตอนในการจัดการปัญหา มีดังนี้

1. ระบุปัญหา ทำความเข้าใจกับปัญหา
2. มองหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา
3. แจกแจงทางเลือกในการจัดการปัญหา
4. ตัดสินใจเลือกแนวทางการจัดการปัญหา
5. วางแผนการนำทางเลือกไปใช้จัดการปัญหา
6. กำกับติดตามการใช้แนวทางที่เลือกจัดการปัญหา
7. ตรวจสอบผลลัพธ์การใช้แนวทางเลือกจัดการปัญหา

5.3 การใช้ความสามารถในเชิงวิพากษ์และการจัดการปัญหา

คนที่มีความสามารถในเชิงวิพากษ์และการจัดการปัญหา มีลักษณะ ดังนี้

1. สามารถกำหนดหรือระบุสิ่งที่ปัญหา
2. ตัดสินใจในการจัดการปัญหา
3. สามารถสร้างแนวทางเลือกที่หลากหลาย
4. สามารถในการสะท้อนคิด

5.4 วิธีการพัฒนาทักษะการจัดการปัญหา

องค์ประกอบของการพัฒนาทักษะการจัดการปัญหา ได้แก่

1. ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลหรือความรู้เดิม
2. วุฒิภาวะของสมองและความสามารถทางสติปัญญา
3. สภาพการณ์ที่แตกต่าง
4. ความสามารถในการมองเห็นร่วมของสิ่งเร้าทั้งหมด

วิธีการพัฒนาหรือฝึกฝนทักษะการจัดการปัญหา

1. ฝึกจากสถานการณ์จำลอง
2. ฝึกร่วมกับการคิดเชิงวิพากษ์ เชลลอคคิด คิดอย่างไตร่ตรอง วิเคราะห์อย่างรอบคอบ
3. ฝึกทำงานอดิเรก
4. เล่นเกมส์

2.2 ประสพการณ์/ประโยชน์ที่ได้รับ/การประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน

☒ ต่อตนเอง

มีความเข้าใจและเห็นความสำคัญการคิดเชิงวิพากษ์และการจัดการปัญหา และสามารถนำมาปรับใช้กับตนเองและการทำงานได้

☒ ต่อหน่วยงาน/การนำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน

สามารถนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่แก่บุคลากรอื่น ๆ ได้

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการอบรม/สัมมนา/พัฒนาความรู้

ไม่มี

2.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ไม่มี

ลงชื่อ นางสาวเนตรนภา ภาควิเศษ

(นางสาวเนตรนภา ภาควิเศษ)

ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

ผู้รายงาน

วันที่ ๒ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๗

ส่วนที่ 3 ความเห็นของผู้บังคับบัญชา

(☒) ทราบ

ลงชื่อ [ลายเซ็น]

(นายชาคริต อินนะระ)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน

วันที่ ๒ เดือน ก.พ. พ.ศ. ๖๗

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
ขอมอบประกาศนียบัตรฉบับนี้ให้เพื่อแสดงว่า

นางสาวเนตรนภา กาศวิเศษ

ได้ผ่านการพัฒนาทางไกลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

วิชา การคิดเชิงวิพากษ์และการจัดการปัญหา

[รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 3 ชั่วโมง]

ให้ไว้ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567

[นายปิยวัฒน์ ศิวรักษ์]
เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

กรมพัฒนาที่ดิน

ขอมอบประกาศนียบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

นางสาวเนตรนภา กาศวิเศษ

ได้ผ่านการฝึกอบรมการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ระบบ LDD e-Training
หลักสูตร “การใช้ผลวิเคราะห์ดินเพื่องานพัฒนาที่ดิน ”

รุ่นที่ 1/2567 : ตุลาคม 2566 - มีนาคม 2567

(นายปรโมทย์ ยาใจ)
อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน